



Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2023. gada 21. augustā
(OR. en)

12373/23

COASI 154
ASIE 77
CFSP/PESC 1157
PE 97
WTO 126
COHOM 179
ECOFIN 826
MACAO 1

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs: Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore *Martine DEPREZ*

Saņemšanas datums: 2023. gada 18. augusts

Saņēmējs: Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre *Thérèse BLANCHET*

K-jas dok. Nr.: JOIN(2023) 29 final

Temats: KOPĪGS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI Makao Īpašās Pārvaldes Apgabals 2022. gada ziņojums

Pielikumā ir pievienots dokuments JOIN(2023) 29 *final*.

Pielikumā: JOIN(2023) 29 *final*



SAVIENĪBAS AUGSTAIS
PĀRSTĀVIS ĀRLIETĀS UN
DROŠĪBAS POLITIKAS
JAUTĀJUMOS

Briselē, 18.8.2023.
JOIN(2023) 29 final

KOPĪGS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Makao Īpašās Pārvaldes Apgabals

2022. gada ziņojums

KOPĪGS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

MAKAO ĪPAŠĀS PĀRVALDES APGABALS:

2022. GADA ZIŅOJUMS

Kopsavilkums

Kopš Makao nodošanas Ķīnas Tautas Republikai 1999. gadā Eiropas Savienība un tās dalībvalstis ir cieši sekojušas līdzī politiskajiem un ekonomiskajiem notikumiem, kas Makao Īpašās Pārvaldes Apgabalā (ĪPA) risinājušies atbilstoši principam “viena valsts, divas sistēmas”. ES atbalsta šo principu un tā īstenošanu saskaņā ar Pamatlikumu, kura mērķis ir nodrošināt, lai dzīvesveids, tiesiskums un pamattiesību un pamatbrīvību aizsardzība Makao paliktu nemainīga līdz 2049. gadam.

Šis gada ziņojums, kas aptver 2022. gadu, ir izdots saskaņā ar 1999. gadā Eiropas Parlamentam izteikto apņemšanos.

Makao integrācija nacionālajā attīstības plānā paātrinājās 2022. gadā. Apgabala valdība uzsāka darbu pie grozījumiem Likumā par valsts drošības garantēšanu, tādējādi potenciāli apdraudot Pamatlikumā ietvertās politiskās tiesības un pamatbrīvības. Likumdošanas asambleja 15. decembrī vienbalsīgi pieņēma likumprojektu pirmajā lasījumā.

2022. gadā tūpinājās sairums Makao autonomijas līmenī un tiesībās un brīvībās, kas aizsargājamās vismaz līdz 2049. gadam.

Šis gads iezīmējās ar stingriem ar Covid-19 saistītiem sociālajiem un ceļošanas ierobežojumiem, ar kuriem Makao tika izolēta no pārējās pasaules. Februārī Makao stājās spēkā ceļošanas ierobežojumu atvieglojumi ceļotājiem no kontinentālās Ķīnas, lai ļautu atveseļoties ekonomikai, kas lielā mērā ir atkarīga no Ķīnas tūrisma.

2022. gadā saistībā ar tiesas prāvu pret *Alvin Chau*, lielākā azartspēļu tūrisma (“junket”) operatora priekšsēdētāju¹, un jauna azartspēļu likuma pieņemšanu notika krasas izmaiņas azartspēļu vidē.

Ekonomikas dažādošana, integrācija Lielā līča apgabalā un Guandunas [Guangdong] un Makao intensīvās sadarbības zonas attīstība Hencjinā [Hengqin] joprojām bija galvenās attīstības stratēģijas, kuras tika īstenotas pēc Pekinas centrālās valdības norādījumiem.

¹ Kazino pasaulē ar “junket” apzīmē īstermiņa ceļojumu programmu, ko organizē azartspēļu tūrisma operators, lai piesaistītu Makao turīgus azartspēļu spēlētājus galvenokārt no kontinentālās Ķīnas.

Pirmajos trīs 2022. gada ceturkšņos Makao IKP samazinājās par 27,8 % līdz 130,3 miljardiem Makao pataku (MOP) (15,6 miljardiem EUR), kas ir par 61 % mazāk nekā 2019. gadā (pirms pandēmijas). Stāvoklis darba tirgū saglabājās labs, un valdība turpināja nodrošināt Covid-19 atbalsta pasākumus iedzīvotājiem un uzņēmumiem.

Ar Covid-19 saistītie ceļošanas ierobežojumi, to starpā divu nedēļu karantīna viesnīcā, joprojām neļāva ES biroja amatpersonām apmeklēt Makao vai rīkot tur pasākumus, tādējādi kavējot viņu darbu un ierobežojot kontaktus ar valdības amatpersonām, pilsonisko sabiedrību, uzņēmumiem un citām ieinteresētajām personām. Ceļošanas ierobežojumi traucēja arī ES pilsoņu piekļuvi ES dalībvalstu konsulārajiem pakalpojumiem Makao un Portugāles pilsoņu piekļuvi konsulārajiem pakalpojumiem Honkongā.

I. Izmaiņas politiskajā, juridiskajā un sociālajā jomā

Kopš 21 kandidāta diskvalifikācijas pirms Likumdošanas asamblejas vēlēšanām 2021. gadā opozīcija vairs nav pārstāvēta Asamblejā. Tomēr, publicējot Asamblejas darbības pārskatu, tās priekšsēdētājs paziņoja, ka organizācijas efektivitāte ir “ievērojami palielinājusies”.

Decembrī Makao no kopumā 15 kandidātiem Nacionālajā tautas kongresā (NTK) ievēlēja 12 delegātus. Deviņi no ievēlētajiem delegātiem, tostarp Asamblejas priekšsēdētājs, bija bijušie NTK delegāti.

Makao Juristu apvienība par savu priekšsēdētāju ievēlēja *Vong Hin Fai*, Likumdošanas asamblejas un Ķīnas Nacionālā tautas kongresa delegātu.

Savu darbību turpināja **Taibejas Ekonomikas un kultūras birojs** Makao. Oktobrī Taivānas Kontinentālo lietu padomes ministrs apstiprināja, ka Makao pēc diplomātiskajām nesaskaņām saistībā ar Makao lūgumu pārstāvjiem parakstīt solījumu par “vienas Ķīnas politikas” ievērošanu, ar kuru Taivāna tiek atzīta par Ķīnas daļu, ir piešķīrusi vīzu pagarinājumu trim Taivānas pārstāvjiem Īpašās Pārvaldes Apgabalā. Turpina darboties Makao Ekonomikas un kultūras birojs Taivānā.

Ekonomikas un tirdzniecības sadarbības forums starp Ķīnu un portugāliski runājošajām valstīm (Makao forums) 2022. gada 10. aprīlī sarīkoja ministru ārkārtas konferenci par ekonomisko un tirdzniecības sadarbību starp Ķīnu un portugāļu valodā runājošajām valstīm. Ķīnas premjerministrs *Li Keqiang* ar uzrunu tiešsaistē atklāja Forumu, aicinot pastiprināt sadarbību starp

Ķīnu un portugāļu valodā runājošajām valstīm un izveidot komunikāciju centru epidēmiju novēršanai Makao.

Covid-19 saistībā īstenotās politikas ietekme

Makao tika īstenota kontinentālās Ķīnas “**dinamiskā Covid-19 nulles stratēģija**”. Janvārī, pēc tam, kad ceļotāju vidū tika konstatēti trīs pozitīvi gadījumi, Makao noteica divu nedēļu aizliegumu ienākošajiem pasažieru lidojumiem no valstīm ārpus kontinentālās Ķīnas. Robežu ar ārvalstīm Makao no jauna atvēra 1. septembrī, ļaujot tās teritorijā ieceļot 41 valsts pilsoņiem bez iepriekšējas veselības iestāžu atļaujas. Ceļotājiem no valstīm ārpus kontinentālās Ķīnas vēl aizvien bija spēkā prasība par karantīnas laiku viesnīcās. Karantīnas ilgums tika pakāpeniski samazināts no 21 dienas gada sākumā līdz 5 dienām gada beigās. Laikā no 11. jūlija līdz 23. jūlijam tika īstenoti stingri pārvietošanās ierobežojumi. Valdība lika iedzīvotājiem veikt vairākus PQR un ātros antigēna testus dažādos slimības uzliesmojumu posmos vietējā mērogā. Testēšanas kampaņa bija vērsta uz konkrētiem ārvalstu pilsoņiem, jo īpaši filipīniešiem, kas bieži tiek nodarbināti kā mājkalpotāji².

Honkongā esošajiem diplomātiem, kas akreditēti Makao, stingro karantīnas prasību dēļ piekļuve konsulārajiem pakalpojumiem nebija iespējama.

Kā liecina Statistikas un tautas skaitīšanas biroja dati, iedzīvotāju skaits 2022. gadā samazinājās līdz 672 800 iedzīvotājiem³. Samazinājās gan darba ņēmēju nerezidentu skaits, gan Makao dzīvojošo Eiropas pilsoņu skaits.

Izmaiņas tiesību aktos

2022. gadā bija divas **galvenās izmaiņas likumdošanā**. Pirmā no tām bija grozītais Azartspēļu likums⁴, kura mērķis ir palielināt varas iestāžu kontroli pār kazino darbību un jo īpaši pār kazino azartspēļu tūrisma operatoriem. Otrā bija grozījumi Nacionālās drošības likumā, kuri gada beigās vēl nebija pieņemti. Decembrī pirmajā lasījumā pieņemtais likumprojekts vedināja domāt, ka likums būs vairāk ierobežojošs un saskaņots ar Honkongas Nacionālās drošības likumu⁵.

Plaši atspoguļotā tiesas prāva pret spēļu magnātu *Alvin Chau*, kurš pārraudzīja kazino *VIP* zāļu darbību, uzsvēra varas iestāžu apņēmību stiprināt kontroli pār azartspēļu nozari. Tiesa atzina *Chau* vainu 162 apsūdzībās, tai skaitā labvēlīgu

² <https://www.thestandard.com.hk/breaking-news/section/3/192590/Macau%E2%80%99s-Covid-zero-plan-now-targets-city%E2%80%99s-Filipino-workers>.

³ <https://www.dsec.gov.mo/ts/#/step2/KeyIndicator/en-US/240>.

⁴ <https://www.al.gov.mo/pt/law/year/507>.

⁵ <https://www.al.gov.mo/pt/law/lawcase/553>.

apstākļu radīšanā nelikumīgām azartspēlēm un krāpšanai, un 2023. gada janvārī piesprieda viņam 18 gadu cietumsodu. Otrs lielākais azartspēļu tūrisma operators *Levo Chan* arī tika saukts pie atbildības par krāpšanu, nelikumīgi iegūtu naudas līdzekļu legalizāciju un noziedzīga sindikāta vadīšanu⁶. Gaidāms, ka saistībā ar Ķīnas cīņu pret korupciju un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju Makao ekonomika kļūs mazāk atkarīga no darbības azartspēļu jomā.

Novembra politiskajā uzrunā galvenā amatpersona *Ho Iat Seng* piešķīra prioritāti sociālajiem jautājumiem, citējot ģenerālsekretāra *Xi Jinping* 1. jūlija runu par godu Ķīnas Komunistiskās partijas dibināšanas 100. gadadienai. Viņš paziņoja, ka valdība uzsāks īstenot izvērstas publiskās videonovērošanas sistēmas, kas pazīstama kā “Sky Eye”, piekto posmu. Pilsoniskās sabiedrības locekļi un politiķi, kuri atbalsta demokrātiju, ir pauduši bažas par iespējamo ietekmi uz privātumu un sejas atpazīšanas tehnoloģiju izmantošanu. Jūlijā šīs bažas minēja arī ANO Cilvēktiesību komiteja⁷.

Politiskajā uzrunā galvenā amatpersona *Ho* arī atsaucās uz plāniem 2023. gadā reformēt Likumdošanas asamblejas vēlēšanu sistēmu, lai īstenotu principu “Makao pārvalda patrioti”.

Galvenā amatpersona arī paziņoja par **Arodbiedrību likuma** pieņemšanu. Lai gan tiesības dibināt arodbiedrības bija nostiprinātas Pamatlikumā, Makao nebija likuma, kas legalizētu to dibināšanu Likumdošanas asambleja 2023. gada janvārī pieņēma likumprojektu pirmajā lasījumā. Pilsoniskā sabiedrība pauda bažas, ka tiesību akti neietver tiesības streikot un neparedz koplīgumu slēgšanu.

Valsts drošība

Valdība pastiprināja uzsvaru uz nacionālo drošību. Likumdošanas asambleja 15. decembrī pirmajā lasījumā pieņēma likumprojektu “**Grozījums Likumā Nr. 2/2009 — Likums par nacionālās drošības garantēšanu**”⁸. Ar šo likumu, kas pirmo reizi tika pieņemts 2009. gadā, ārpus likuma pasludināja nodevību, atdalīšanos, darbības Centrālās tautas valdības gāšanai, sacelšanos, valsts noslēpumu zādzību, ārvalstu politiskās organizācijas, kas apdraud nacionālo drošību Makao, un politiskās organizācijas Makao, kas slepeni vienojas ar ārvalstu politiskajām organizācijām, lai apdraudētu nacionālo drošību.

Augustā, uzsākot apspriešanu, drošības sekretārs paziņoja, ka grozījums ļaus likumam aizsargāt nacionālo drošību tādā pašā mērā kā kontinentālās Ķīnas un

⁶ <https://www.thestandard.com.hk/section-news/section/11/249158/18-years-in-jail-for-junket-king>.

⁷ https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/SessionDetails1.aspx?SessionID=2572&Lang=en.

⁸ <https://www.al.gov.mo/pt/law/lawcase/553>.

Honkongas likumi. Apspriešanās dokumentā tika norādīts, ka saistībā ar nacionālās drošības aizsardzību ir tikai “vienas valsts” atbildība, nenodalot “divas sistēmas”.

Ar grozīto likumu tiek paplašināts esošo noziedzīgo nodarījumu loks. Atdalīšanās noziegumā tagad ir iekļautas “nevardarbīgas” darbības, nevis tikai “vardarbīgas un citas nopietnas nelikumīgas darbības”. Valdības gāšana tagad tiek attiecināta uz visu valsts režīmu. Par valsts noslēpuma zādzību var tikt piemērots bargāks sods, ja informācija apdraud valsts neatkarību, vienotību un drošības intereses. Apsūdzība par slepenu vienošanos tagad ir paplašināta, ietverot slepenu vienošanos ar jebkurām organizācijām, apvienībām un privātpersonām ārpus Makao. Ar grozījumu ir noteikti jauni noziedzīgi nodarījumi, piemēram, “kūdišana uz sacelšanos vai tās atbalstīšana”, vērsties pret runu privātā vidē. Likumā paredzētie “piesardzības pasākumi” ļauj pārtvert saziņu starp privātpersonām un noteikt pagaidu izceļošanas aizliegumus personām, “kuras sliecas izdarīt noziegumu, kas varētu apdraudēt valsts drošību.” Tas ir vairāk nekā Honkongas Nacionālās drošības likumā (NDL) iekļautajos noteikumos.

Makao Juristu apvienība un Makao Sinergijas apvienība norādīja, ka par konkrētajām grozījumu klauzulām nevar izteikt piezīmes, jo apspriešanas dokumentā tās nav uzrādītas. **Makao Žurnālistu apvienība** pauda bažas, ka dažu noziedzīgo nodarījumu tvērums ir paplašināts, nenorādot precīzas juridiskās definīcijas. Apvienība norādīja, ka noziedzīgo nodarījumu, kas vērsti uz valdības gāšanu, var izmantot kā līdzekli, lai ierobežotu vārda brīvību, un jautāja, vai valdība izdos pamatnostādnes.

Tiesības, brīvības un vienlīdzīgas iespējas

Jūlijā **ANO Cilvēktiesību komiteja** periodiskajā pārskatā par Makao saskaņā ar **Starptautisko paktu par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām** pauda bažas par miermīlīgas pulcēšanās aizliegumu, migrantu tiesību aizsardzības trūkumu un Likumdošanas asamblejai izvirzīto kandidātu atbilstības kritērijiem⁹.

Komiteja norādīja, ka Makao tiesu iestādes, pēc visa spriežot, ir nepareizi interpretējušas Paktu un ieviesušas pārmērīgi plašus ierobežojumus tiesībām uz vārda brīvību un dalību sabiedriskajās lietās. Komiteja mudināja Makao “pastiprināt centienus, lai palielinātu tiesnešu, prokuroru, juristu un plašas sabiedrības informētību par Paktā noteiktajām tiesībām un to piemērojamību saskaņā ar vietējiem tiesību aktiem”.

⁹ https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2FC%2FCHN-MAC%2FCO%2F2&Lang=en.

Pulcēšanās brīvība vēl aizvien bija apdraudēta. Varas iestādes 2020. un 2021. gadā noraidīja Demokrātiskās attīstības savienības (DAS) pieteikumu organizēt svecīšu iedegšanas pasākumus 4. jūnijā, lai pieminētu masveida slepkavošanu Tianmeņas [*Tiananmen*] laukumā 1989. gadā, atsaucoties uz Covid-19 kā iemeslu 2020. gadā un iespēju “kaitēt centrālās valdības reputācijai” 2021. gadā. 2022. gadā DAS nolēma nevērsties pēc atļaujas svecīšu iedegšanas pasākuma organizēšanai 4. jūnijā, baidoties, ka dalībnieki būs pakļauti lielākam aresta riskam.

Biedrošanās brīvība. Valdība uzsāka procedūru, lai pieņemtu Arodbiedrību likumu, kurā aizvien vēl nav iekļautas tiesības streikot vai slēgt koplīgumus. Ziņojums par 2021. gadā notikušo 45 dienu ilgo apspriešanu tika publicēts 12. jūnijā¹⁰. Tajā bija norādīts, ka likumprojektā, kā dažos atzinumos uzsvērts, nav paredzētas streikošanas tiesības. Atbildot uz to, valdība teica, ka ar likumu tiks ieviesta “pavisam jauna” sistēma, kuru gan darba devējiem, gan darba ņēmējiem būtu jāpieņem “pakāpeniski”.

Uz **preses brīvību** vēl joprojām bija spiediens, jo iepriekš prasīgā žurnālistu apvienība — Makao Portugāļu un angļu preses apvienība — bija ievēlējusi jaunu valdi, kas apņēmās sadarboties ar valdību un iegūt lielāku finansējumu no Valdības informācijas biroja.

Bažas radīja **privātums** un datu aizsardzība. Saistībā ar Covid-19 apkarošanu iestādes ieviesa lietojumprogrammu izsekošanas sistēmu, kas ietver programmatūras instalēšanu ģeogrāfiskās atrašanās vietas noteikšanai un persondatu vākšanai.

Grozītā **Tiesību sistēma, kas reglamentē sakaru pārtveršanu un aizsardzību**, pilnvaro policiju pārtvert telesakarus gadījumos, kad ir aizdomas par kriminālnoziegiem, piemēram, terorismu, noziegumiem, kas apdraud valsts drošību, vai kibernetiskajiem noziegumiem. Noteiktos apstākļos policijai ir atļauts pieprasīt telefonsarunu ierakstus no telesakaru operatoriem bez tiesneša iepriekš sniegtas piekrišanas. No 2023. gada augusta telesakaru operatori tiks sodīti, ja nesniegs datus pēc valsts aģentūru pieprasījuma.

Makao ir aptuveni 23 543 **mājkalpotāju no ārvalstīm**, no kuriem lielākā daļa ir sievietes no Filipīnām, Vjetnamas, Indonēzijas, Mjanmas un Nepālas. 2022. gadā ar pandēmiju saistītie ceļošanas ierobežojumi liedza šiem cilvēkiem atkalapvienoties ar savām ģimenēm ārzemēs. Ka apgalvoja mājkalpotāju arodbiedrības, bija gadījumi, kad mājkalpotāji nesaņēma atalgojumu, un gadījumi, kad inficēšanās bailu dēļ mājkalpotāji zaudēja darbu. Darba devējiem

¹⁰ <https://www.gov.mo/pt/consulta-de-politicas/consulta-publica-sobre-a-lei-sindical/>.

nebija pienākuma iegādāties mājkalpotājiem veselības apdrošināšanu. Joprojām nebija standarta līguma un minimālā ienākuma, jo Strādājošo minimālās algas likums neattiecas uz mājkalpotājiem no ārvalstīm. Personāla atlases aģentūras turpināja iekasēt no mājkalpotājiem augstas maksas, kas bieži vien bija līdzvērtīgas divu mēnešu algai.

Bija **etnisko minoritāšu diskriminēšanas** gadījumi. Valdība 21. jūlijā lika visiem Filipīnu valstspiederīgajiem, to starpā tiem, kuriem Makao bija pastāvīgā dzīvesvieta, no 22. līdz 24. jūlijam trīs dienas pēc kārtas veikt nukleīnskābes testus cīņā pret Covid-19. Pēc tam, kad Mājkalpotāju progresīvā arodbiedrība pauda bažas par diskrimināciju, valdība pasākumu atcēla. Šis bija otrs testēšanas cikls 2022. gadā, kas pamatojās uz valstspiederību, pēc līdzīga norādījuma Mjanmas pilsoņiem jūnijā.

ASV Valsts departaments iekļāva Makao savā “3. līmeņa” **cilvēku tirdzniecības** sarakstā, apgalvojot, ka “trešo gadu pēc kārtas valdība nesniedz pakalpojumus nevienam cietušajam, kā arī neuzsāk kriminālvajāšanu cilvēku tirdzniecības lietās”.¹¹

Nav bijis sociālā dialoga ar **LGBTIQ+ kopienu**, un viendzimuma laulības netiek atzītas. Tā rezultātā **LGBTIQ+** kopienas locekļiem nav tādu pašu juridisko tiesību kā citām personām, proti, vecāku tiesību un mantojuma tiesību jomā. Transseksuālām personām nav atļauts mainīt dzimumu savās personas apliecībās.

Ārstniecības personām joprojām trūka pietiekamas informācijas par **LGBTIQ+** pacientu vajadzībām. Organizācija “Makao varavīksne” aicināja valdību izveidot specializētus veselības aprūpes pakalpojumus un atvēlēt medicīnisko personālu, lai sniegtu atbilstošas konsultācijas, diagnosticētu un ārstētu dzimumu disforiju.

II. Ekonomikas attīstība

Makao IKP **2022. gada pirmajos trīs ceturkšņos** kritās par 27,8 % salīdzinājumā ar attiecīgo periodu iepriekšējā gadā¹² līdz 130,3 miljardiem MOP (15,6 miljardiem EUR)¹³. Šis IKP bija par 61 % mazāks nekā 2019. gadā (330 miljardi MOP / 39,6 miljardi EUR), **norādot to, cik ļoti** Makao ekonomiku ietekmēja ar pandēmiju saistītie ierobežojumi.

¹¹ <https://www.state.gov/reports/2022-trafficking-in-persons-report/macau/>.

¹² Avots: Makao Īpašās Pārvaldes Apgabala (ĪPA) valdības Statistikas un tautas skaitīšanas dienests, dati pieejami tīmekļa vietnē <https://www.dsec.gov.mo/en-US/>.

¹³ Konvertācija uz EUR tika veikta pēc *InforEuro* valūtas kursa, kas bija spēkā 2021. gada decembrī.

Oktobrī SVF prognozēja, ka Makao ekonomika 2022. gadā samazināsies par 22,4 %, salīdzinot ar aprīlī prognozēto 15,5 % izaugsmes tempu¹⁴. Makao IKP 2021. gadā pieauga par 18 % (pēc 56,3 % samazinājuma 2020. gadā).

Būtiska ietekme uz ekonomiku bija mazajam **iebraucošo tūristu** skaitam. 2022. gadā pilsētu apmeklēja 5,7 miljoni tūristu, kas ir mazāk nekā 15 % no tūristiem tajā pašā periodā 2019. gadā (39,4 miljoni). Azartspēļu pakalpojumu eksports¹⁵ agrāk veidoja aptuveni pusi no Makao IKP. Tomēr, tūrismam samazinoties, šis eksports 2022. gada pirmajos trīs ceturkšņos veidoja tikai 24,8 miljardus MOP (3,0 miljardus EUR) — tas ir 54,5 % kritums salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu jeb tikai 13,7 % no attiecīgās vērtības tajā pašā periodā 2019. gadā (181 miljards MOP / 21,7 miljardi EUR). Viesnīcu vidējais noslogojums gada laikā bija tikai 38,5 %, salīdzinot ar 50 % 2021. gadā un 91 % 2019. gadā.

Stāvoklis **darba tirgū** saglabājās labs, neskatoties uz sarežģīto ekonomisko situāciju, bezdarba līmenim gada beigās esot 3,5 %, salīdzinot ar 1,7 % pirms pandēmijas.

Inflācija vēl aizvien bija zema, ar vidējo vispārējo patēriņa cenu indeksa pieaugumu 1,0 %.

Samazinoties ekonomiskās aktivitātes līmenim, **samazinājās fiskālie ieņēmumi**, turpretim valdības izdevumi pieauga. Valdībai nācās izmantot savas fiskālās rezerves, lai finansētu izdevumus. Kapitāla rezerves samazinājās līdz 563 miljardiem MOP (67,5 miljardiem EUR) novembrī, kas ir 12,2 % samazinājums salīdzinājumā ar to pašu periodu iepriekšējā gadā. Tomēr tās joprojām ir pietiekamas, lai segtu aplēstos sešu gadu valdības izdevumus 2022. gada līmenī.

Kopējās ārvalstu investīcijas 2021. gadā sasniedza 334 miljardus MOP (40,0 miljardus EUR), salīdzinot ar 297 miljardiem MOP (35,6 miljardiem EUR) 2020. gadā. Lielākais investīciju avots bija Honkonga ar 49 %, kam sekoja kontinentālā Ķīna ar 34 % (bez investīcijām no ārzonas centriem).

Ekonomikas politika

¹⁴“Recovery During a Pandemic: health concerns, supply disruptions, and price pressures”, 2021. gada oktobris, <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2021/10/12/world-economic-outlook-october-2021>.

¹⁵ Azartspēļu pakalpojumu eksporta apjomu aprēķina kā nerezidentu tēriņus par azartspēlēm.

Galvenās amatpersonas gadskārtējā politiskā uzruna iezīmēja ekonomikas politiku, kas īstenojama 2023. gadā. Prioritātes ekonomikas jomā ir paātrināt atveseļošanos, kā arī atdzīvināt tūrisma un azartspēļu nozares, palielināt investīcijas infrastruktūrā un mājokļos un turpināt ekonomikas dažādošanas stratēģiju.

Saskaņā ar Ķīnas 14. piecgades plānu 2021.–2025. gadam galvenā amatpersona uzsvēra nepieciešamību turpināt Makao integrāciju valsts politikā, jo īpaši politikā attiecībā uz Hencjinas zonu un Lielā līča apgabalu. Galvenā amatpersona paziņoja par infrastruktūras būvniecības paātrināšanu, tai skaitā jaunām teritorijām, kuras tiks attīstītas, dzelzceļa un autotransporta savienojumiem, mājokļiem, reciklēšanas projektiem un nosusināšanas darbiem.

Galvenā prioritāte joprojām bija atbalstīt ekonomiku, ko bija skāruši pandēmijā noteiktie ierobežojumi. Valdība pagarināja daudzus Covid-19 finansiālā atbalsta pasākumus māsaimniecībām un uzņēmumiem (tai skaitā nodokļu samazinājumus un dažādus atbrīvojumus no nodevām cilvēkiem un uzņēmumiem, īres koncesijas un subsidētu mācību shēmu).

Iedzīvotāji varēja arī turpmāk izmantot Pārticības sadales programmu (*Wealth Partaking Scheme*), kas tika ieviesta 2008. gadā, lai dalītos ekonomiskās attīstības ieguvumos ar iedzīvotājiem. Pastāvīgie iedzīvotāji saņēma 10 000 MOP (1199 EUR), bet iedzīvotāji, kuri nebija Makao pastāvīgie iedzīvotāji, — 6000 MOP (719 EUR). Galvenā amatpersona savā politiskajā uzrunā paziņoja, ka iedzīvotāji saņems tādu pašu summu 2023. gadā, kā arī to, ka ārkārtas patēriņa subsīdija 10 000 MOP apmērā tiks piešķirta vēl vienu gadu. Politiskajā uzrunā arī tika pirmoreiz minēta shēma īslaicīgai nodarbinātības subsidēšanai darba devējiem, kuri pieņem darbā bezdarbniekus no vietējo iedzīvotāju vidus. Pārticības sadales programma netiek attiecināta uz mājkalpotājiem migrantiem.

Likumdošanas asambleja 2022. gada jūnijā pieņēma **grozīto Azartspēļu likumu**, tādējādi darot stingrākus kazino darbības noteikumus. Ar grozīto likumu galvenā amatpersona tiek pilnvarota izbeigt kazino koncesijas līgumu, pamatojoties uz draudiem valsts drošībai. Tajā ir noteikti arī jauni politikas mērķi — novērst nelikumīgas pārrobežu kapitāla plūsmas un apkarot nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju saistībā ar azartspēļu darbībām, tādējādi kļiedējot centrālās valdības bažas. Likums arī veicina ekonomikas dažādošanu, jo azartspēļu organizatoriem ir jānodrošina ieguldījumu plāni, kuru mērķis ir dažādot ekonomiku. Grozītajā likumā kazino koncesiju termiņš ir uz pusi samazināts — līdz 10 gadiem; ierobežots galdu un elektronisko spēļu automātu skaits un aizliegtas apakškoncesijas. Kazino koncesionāriem ik pēc trim gadiem ir jāveic darbības izvērtēšana. Ar likumu azartspēļu nodoklis ir palielināts par

1 % (līdz 40 %) un ieviesta gada minimālā piemaksa. Kazino rīkotājdirektoriem (kuriem jābūt Makao pastāvīgajiem iedzīvotājiem) piederošā minimālā akciju kapitāla daļa ir palielināta no 10 līdz 15 %.

Grozītajā likumā ir noteikti stingrāki noteikumi par **azartspēļu veicināšanas pasākumiem**. Veicinātāji var sniegt pakalpojumus tikai vienam kazino koncesionāram, turklāt peļņas sadale starp veicinātājiem un kazino vairs nav atļauta. Likumdošanas asamblejai bija līdzīgs nodoms, kad tā decembrī pieņēma “Azartspēļu izmantošanas kārtību”. Saskaņā ar valdības aplēsēm šis likums, ko min arī kā “azartspēļu tūrisma (“junket”) likumu”, ir izraisījis ievērojamu kritumu azartspēļu tūrisma darbībās par aptuveni 80 %.

Azartspēļu koncesiju termiņš beidzās 2022. gada beigās. Valdība izsludināja atklātu konkursu jauno koncesijas līgumu piešķiršanai saskaņā ar grozīto Azartspēļu likumu. Jaunās koncesijas stājās spēkā 2023. gada janvārī un ilgs 10 gadus. Koncesijas saglabāja seši sākotnējie azartspēļu operatori. Septītais pretendents, globālā azartspēļu konglomerāta *Genting Malaysia* struktūrvienība, solīšanas procesā cieta neveiksmi. Katram operatoram bija jāiesniedz ieguldījumu plāns par aplēsto kopējo summu 120 miljardi MOP (14,4 miljardi EUR), kurā paredzēta arī ar azartspēlēm nesaistītu darbību veicināšana saskaņā ar dažādošanas stratēģiju.

Ekonomikas dažādošanas stratēģijas mērķis ir turpināt attīstīt tādas nozares kā ar azartspēlēm nesaistīts tūrisms, konferenču un izstāžu rīkošana, veselības aprūpe (arī ar tradicionālās ķīniešu medicīnas metodēm), finanšu pakalpojumi un zinātne un tehnoloģija. Neskatoties uz kritumu pēdējo gadu laikā, azartspēļu nozare joprojām veidoja aptuveni pusi no pilsētas IKP pirms Covid. Savā politiskajā uzrunā galvenā amatpersona *Ho Iat Seng* apņēmas palielināt ar azartspēlēm nesaistīto nozaru devumu līdz 60 % no IKP.

Finanšu pakalpojumu jomā varas iestāžu mērķis ir izveidot vietēja mēroga obligāciju tirgu (tai skaitā zaļās obligācijas un kontinentālo iestāžu un uzņēmumu obligāciju kotēšanu), attīstīt bagātības pārvaldības un finanšu līzings darbības, investīciju banku pakalpojumus un pārrobežu RMB norēķinus. Lai to panāktu, valdība reformē vietējās finanšu sistēmas tiesisko regulējumu un attīsta Makao finanšu tirgus infrastruktūru. Likumdošanas asambleja pieņēma jaunu trasta likumu, lai publiskajām un finanšu iestādēm darītu pieejamus īpašuma nodošanas modeļus, nekustamā īpašuma plānošanu un daudzveidīgus finanšu un apdrošināšanas risinājumus. Līdz 2022. gada decembrim Makao centrālajā vērtspapīru depozitārijā bija emitēti 13 parāda vērtspapīri, kuru emitenti galvenokārt bija kontinentālās Ķīnas bankas un valdības struktūras.

Kopš darbības uzsākšanas 2018. gadā *Chongwa (Macao) Financial Assets Transaction, S.A. (MOX)*, t. i., Makao platformā obligāciju kotēšanai un tirdzniecībai, kotēto obligāciju kopsumma — saskaņā ar tās pārstāvju norādīto — sasniedza 350 miljardus MOP (41,9 miljardus EUR). Pēc 2020. gada janvārī parakstītā saprašanās memoranda *MOX* un Luksemburgas Fondu birža 2022. gada martā parakstīta sadarbības līgumu. Tā mērķis bija darīt *MOX* kotētos vērtspapīrus redzamākus starptautiskajiem investoriem.

Ekonomiskā integrācija ar kontinentālo Ķīnu

Tā kā pandēmijas ierobežojumu lielākā daļa līdz gada beigām tika atcelta, Makao mērķis bija atgūt savu tūrisma un atpūtas centra statusu un kļūt par uzņēmējdarbības un finanšu pakalpojumu centru, jo īpaši starp kontinentālo Ķīnu un portugāļu valodā runājošām valstīm.

Makao un Guandunas province 2022. gada septembrī vienojās stiprināt sadarbību medicīnas ierīču, sociālā nodrošinājuma un valdības pakalpojumu, izglītības un inovāciju uzraudzībā.

Guandunas un Makao intensīvās sadarbības zona ir aptuveni 100 kvadrātkilometru liela teritorija, kas atrodas Hencjinā, kontinentālajā Ķīnā un ko kopīgi pārvalda Guanduna un Makao¹⁶. Tās mērķis ir veicināt Makao ekonomikas dažādošanu un padziļināt ekonomisko un juridisko integrāciju kontinentālajā Ķīnā saskaņā ar iepriekš izklāstītajām Ķīnas 14. piecgades plāna prioritātēm.

Ievērojams stimuls Makao integrācijai ar kontinentālo Ķīnu bija decembrī sniegtais centrālās valdības paziņojums, ka saskaņā ar politiku Makao transportlīdzekļu kustībai ziemeļu virzienā [*Northbound Travel for Macao Vehicles policy*] no 2023. gada 1. janvāra nekomerciālajiem transportlīdzekļiem no Makao būs ļauts iebraukt Guandunas provincē.

III. Attiecības starp Makao un kontinentālo Ķīnu

Pēc Ķīnas Komunistiskās partijas 20. kongresa oktobrī galvenā amatpersona *Ho Iat Seng* aicināja dažādus vietējās sabiedrības slāņus pētīt “20. nacionālā kongresa garu”¹⁷.

¹⁶ Hencjinas sadarbības zona atrodas kontinentālās Ķīnas pilsētas Džuhai [*Zhuhai*] dienvidu malā. Zonu no Makao šķir tikai šaura ūdens josla, un tās abas savieno tilts.

¹⁷ <https://macaudailytimes.com.mo/ho-iat-seng-to-fully-implement-spirit-of-national-congress-report.html>.

Galvenā amatpersona *Ho* 2022. gadā divas reizes tikās ar prezidentu *Xi Jinping* — Honkongas nodošanas Ķīnai 25. gadadienas svinību laikā un saistībā ar darba vizīti Pekinā.

2022. gadā notika būtiskas izmaiņas personālsastāvā. Martā centrālā valdība iecēla bijušo Centrālās tautas valdības Sadarbības biroja direktoru *Fu Ziying* par valsts drošības jautājumu padomnieku Valsts Drošības garantēšanas komitejā Makao. Maijā bijušo Fudzjaņas [*Fujian*] provinces vicegubernatoru un Sadarbības biroja direktora vietnieku *Zheng Xincong* iecēla par Sadarbības biroja vadītāju un valsts drošības padomnieku.

IV. ES un Makao divpusējās attiecības un sadarbība 2022. gadā

Mērķis 1992. gada Nolīgumam par tirdzniecību un sadarbību starp Eiropas Ekonomikas kopienu un Makao bija vēl vairāk stiprināt attiecības starp ES un Makao. Nolīgums aptver sadarbību attiecībā uz tirdzniecību, ekonomiku, zinātni un tehnoloģiju.

ES un Makao Apvienotā komiteja ir platforma dialogam starp Makao un ES vairākās jomās. **Apvienotās komitejas 23. sanāksme** notika 2019. gadā, taču turpmākas sanāksmes nav notikušas, neraugoties uz ES pieprasījumiem.

2022. gada pirmajos 11 mēnešos **ES atstāja iepakaļ kontinentālo Ķīnu, kļūstot par Makao lielāko preču tirdzniecības partneri** ar 30 % no ĪPA kopējā tirdzniecības apjoma šajā periodā. ES un Makao divpusējo tirdzniecību gandrīz pilnībā (vairāk nekā par 95 %) veido eksports uz ES, un aptuveni 33 % no Makao importa ir ES izcelsmes.

Pamatojoties uz *Eurostat* datiem, **ES divpusējā preču tirdzniecība ar Makao** 2022. gada pirmajos 11 mēnešos bija 1147 miljoni EUR (mazāk nekā 1 % pieaugums salīdzinājumā ar 2021. gadu). ES eksports uz Makao, kuru galvenokārt veidoja luksusa preces, ādas izstrādājumi, apģērbi un apģērba priekšmeti, kā arī pulksteņi un juvelierizstrādājumi, bija 1100 miljoni EUR, un tā rezultātā izveidojās 1053 miljonu EUR liels tirdzniecības pārpalikums.

ES joprojām bija ceturrtā lielākā ārvalstu ieguldītāja Makao 2021. gadā (bez ārzonas centriem), atpaliekot vien no Honkongas, Ķīnas kontinentālās daļas un ASV. Saskaņā ar Makao oficiālajiem statistikas datiem 2021. gadā ES ieguldījumi veidoja 5,8 % no kopējiem ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem (ĀTI) (neskaitot ārzonas centrus). Portugāles ieguldījumi vien veidoja 88 % no ES ieguldījumiem ĪPA. Saskaņā ar *Eurostat* datiem ES ĀTI kopapjoms Makao

2021. gada beigās bija 1,42 miljardi EUR¹⁸, savukārt Makao ĀTI kopējums ES bija 1,85 miljardi EUR.

¹⁸ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/BOP_FDI6_GEO__custom_6643309/default/table?lang=en.